

เอกสารประกอบการพิจารณา

ญัตติ

ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

อ.พ. 24/2563 สมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง

เอกสารประกอบการพิจารณา

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
โทร. 0 2244 2070-2

ญัตติ

ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ จำนวน 223 คน เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พระราชกำหนด ญัตติ หรือหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ ที่เข้าสู่การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความทางวิชาการ และ/หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการ และบุคคลในวงงานรัฐสภา ใช้ในการประกอบการพิจารณา ตลอดจนเป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้สนใจทั่วไป

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้รับผิดชอบ

นายมานิช อินทนิม

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นายทองศักดิ์ สุระคำแหง

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการวิชาการ 1

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นางอรณิช รุ่งธิพานนท์

วิทยากรเชี่ยวชาญ

นายโชคสุข กรกิตติชัย

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นางสาวศรัณยา สี่มา

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นายแดนชัย ไชวิเศษ

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นายฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

นางสาวอรุณี ชัยสุวรรณ

นิติกรชำนาญการ

นางสาวอุษณีย์ อินทองช่วย

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางสาวเปรมฤดี วงศ์สาคร

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางเมณฑพร กาญจนินทุ

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

กุมภาพันธ์ 2563

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย คณะรัฐมนตรี รัฐสภา และศาล เป็นองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ ซึ่งองค์กรทั้งสามฝ่ายต้องใช้อำนาจตามกฎหมาย โดยมีกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างกันเพื่อไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กรสามฝ่ายไว้หลายวิธี โดยเฉพาะกลไกการควบคุมตรวจสอบคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภา เช่น การให้ความเห็นชอบผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา การตั้งกระทู้ถาม การตั้งคณะกรรมการการเพื่อตรวจสอบ และการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ เป็นต้น เพื่อให้คณะรัฐมนตรีรับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินต่อรัฐสภา

การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจถือว่าเป็นวิธีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจโดยรัฐสภาที่กระทบต่อเสถียรภาพของคณะรัฐมนตรีมากกว่าวิธีการอื่น โดยนับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา ได้มีการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจมาแล้วหลายครั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจเป็นรูปแบบการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ “รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ” ดังที่เคยใช้มาตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่กำหนดให้เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ “นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ไว้ดังนี้ 1) ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันเข้าชื่อเสนอญัตติ 2) เมื่อมีการเสนอญัตติแล้ว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติ หรือการลงมติได้คะแนนเสียงไม่ไว้วางใจน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร 3) มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร 4) รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งเดิมแต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่น หรือพ้นจากตำแหน่งเดิมไม่เกินเก้าสิบวันก่อนวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจต่อไป และ 5) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ทำได้เฉพาะในสภาผู้แทนราษฎร และทำได้เพียงปีละหนึ่งครั้ง เว้นแต่กรณีที่มีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะนั้นสิ้นสุดลงด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป

นอกจากนี้ การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ จะต้องดำเนินการให้ไปเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดไว้แล้ว ยังต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในหมวด 9 ส่วนที่ 1 การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ และข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในหมวด 4 ส่วนที่ 3 การอภิปรายด้วย (ไม่นำข้อ 67 และข้อ 69 เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการห้ามมิให้นำเอกสารใด ๆ มาอ่านในที่ประชุมโดยไม่จำเป็น และการห้ามมิให้นำวัตถุใด ๆ เข้ามาแสดงในที่ประชุม มาใช้บังคับ)

ทั้งนี้ ประเด็นที่นำมาสู่การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ โดยมาก มีความเกี่ยวข้องกับจริยธรรม การกระทำทุจริตและประพฤติมิชอบในการแก้ไขปัญหาบ้านเมืองหรือ การบริหารประเทศ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับ มาตรฐานจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับชาติ ดังเช่นในมาตรา 160 ได้กำหนดให้ผู้ที่ จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ ตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง และไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุกระทำการอันเป็น การขัดกันแห่งผลประโยชน์มาแล้วยังไม่ถึง 2 ปี นับถึงวันแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่กำหนด เพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

นอกจากนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องมีจริยธรรมเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของการเข้ารับตำแหน่งแล้ว ในการบริหารประเทศนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องปฏิบัติหน้าที่และดำรงตนตามมาตรฐานจริยธรรม ที่ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. 2561 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2551 ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีอำนาจหน้าที่ในการไต่สวน คุก ป.ป.ช. มีความเห็นว่าบุคคลใดฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่อง ต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ในกรณีที่ศาลฎีกาประทับฟ้องคดีไว้พิจารณาบุคคลนั้นต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่า ศาลฎีกาจะมีคำพิพากษา ซึ่งต่อมาหากศาลฎีกาวินิจฉัยว่ามีความผิด บุคคลนั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง และอาจ ถูกเพิกถอนสิทธิรับเลือกตั้งไม่เกิน 10 ปี

การกำหนดคุณสมบัติและมาตรฐานจริยธรรมของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีไว้สูงกว่าบุคคล ทั่วไป รวมทั้งมีกลไกควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของคณะรัฐมนตรีไว้หลายวิธี เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็น ผู้นำของประเทศและได้รับมอบอำนาจจากส่วนรวมให้เข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน จึงได้รับการคาดหวัง ให้ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม และหลักคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้การบริหารประเทศ มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และมีการใช้งบประมาณอย่างถูกต้องและคุ้มค่าตรงตามวัตถุประสงค์

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้แทนราษฎร	ก
ส่วนที่ 1 สารสำคัญ ผู้ตัดใจเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล (นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ จำนวน 223 คน เป็นผู้เสนอ)	1
ส่วนที่ 2 บทวิเคราะห์	4
ส่วนที่ 3 ข้อมูลประกอบการพิจารณาผู้ตัดใจ	11
- การเสนอผู้ตัดใจเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี	11
- จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี)	26
- ตารางผู้ตัดใจอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และฉบับพุทธศักราช 2550	31

ส่วนที่ 1

สาระสำคัญ

ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล
(นายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ กับคณะ จำนวน 223 คน เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

เหตุผล

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
เท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ขอเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี
เป็นรายบุคคล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 151 ตามรายชื่อดังต่อไปนี้

1. พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
2. พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี
3. นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี
4. พลเอก อุนพงษ์ เผ่าจินดา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
5. นายดอน ปรมัตถวินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
6. ร้อยเอก ธรรมนัส พรหมเผ่า รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โดยมีพฤติการณ์และเรื่องที่จะอภิปราย ดังนี้

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
เป็นผู้ไม่ยึดมั่นและศรัทธาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ล้มล้างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ กระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง
ประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ใช้อำนาจที่ได้มาโดยไม่ชอบธรรม
ละเมิดหลักนิติธรรมและสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างกว้างขวาง เป็นผู้นำประเทศที่กว้างเถื่อน มองคนเห็นต่าง
เป็นศัตรู ปิดปากผู้ที่มีความเห็นต่าง ชอบก่นด่าเมื่อถูกซักถาม เมื่อได้อำนาจมาโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
ก็สร้างกลไกในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อมุ่งสืบทอดอำนาจของตนเอง ปล่อยให้มีการทุจริตเต็มบ้านเต็มเมือง
ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์ให้กับตนเอง บริวารและพวกพ้อง เข้าข้างคนชั่วที่เป็นพวก
โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม บริหารราชการแผ่นดิน
โดยขาดความรู้ความสามารถ ผิดพลาดบกพร่องอย่างร้ายแรง ขาดคุณธรรม จริยธรรม แทรกแซงการปฏิบัติ

หน้าที่ของข้าราชการประจำและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม เรียกได้ว่าเป็นยุคยุติธรรมหมดตรง บังคับใช้กฎหมายโดยเลือกปฏิบัติไม่เป็นไปตามหลักความเสมอภาค ไม่เคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ไม่ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เปิดเผย ไม่มีความรอบคอบและระมัดระวัง ในการดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชนส่วนรวม มีการกระทำอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ หุจริตต่อหน้าที่ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ไม่รักษาวินัยการเงิน การคลัง ใช้งบประมาณของรัฐสร้างคะแนนนิยมให้กับตนเองและพรรคการเมืองโดยมิได้คำนึงถึงภาระด้านงบประมาณของประเทศเป็นยุคที่เงินกำลังจะหมดคลัง ไม่ยึดตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ลุแก่อำนาจ ขาดภาวะผู้นำ ไม่เสริมสร้างให้ทุกภาคส่วนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ผาสุก และสามัคคีปรองดองกัน แต่กลับสร้างความขัดแย้งให้ขยายวงกว้าง ล้มเหลวและไร้ประสิทธิภาพในการดูแลด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจกับประชาชนทุกภาคส่วนจนก่อให้เกิดสภาพ “รวยกระจุก จนกระจาย” ประชาชนสิ้นหวัง ให้ความสำคัญกับการซื้ออาวุธ ยุทธโธปกรณ์มากกว่าปัญหาเศรษฐกิจและปากท้องของประชาชน ล้มเหลวในการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ หลอกลวงประชาชน ไม่ทำตามนโยบายที่พรรคการเมืองที่สนับสนุนตนหาเสียงไว้ทั้งเรื่องค่าแรงขั้นต่ำ ราคาพืชผลทางการเกษตรและลดภาษีเงินได้ ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ การบริหารราชการแผ่นดินของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ส่งผลกระทบและความเสียหายแก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างกว้างขวาง เป็นยุคที่ทุจริตเฟื่องฟู น้ำกำลังจะหมดเขื่อน มวลอากาศเป็นพิษเต็มเมือง เศรษฐกิจถดถอยอย่างรุนแรง หากปล่อยให้บริหารราชการแผ่นดินต่อไปจะทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงจนประเทศถึงแก่ความล่มจมได้

พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีพฤติการณ์ทุจริตต่อหน้าที่ แสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองและพวกพ้อง ใช้งบประมาณของรัฐเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้กับตนเอง มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

นายวิษณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบด้านกฎหมาย ได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่เข้าไปก้าวก่าย แทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรในกระบวนการยุติธรรม เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายด้านการเงินแก่รัฐจำนวนมาก บังคับใช้และตีความกฎหมายโดยไม่ยึดหลักการและบรรทัดฐานที่ถูกต้อง จนทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นเรื่องของอภินิหาร ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือและเอื้อประโยชน์ให้กับพวกพ้อง ช้นำการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและองค์กรอิสระ และไม่มี ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

พลเอก อนุพงษ์ เผ่าจินดา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย บริหารราชการแผ่นดิน ผิดพลาดบกพร่องอย่างร้ายแรง ล้มเหลว ไร้ประสิทธิภาพ ขาดคุณธรรมและจริยธรรม มีพฤติการณ์ทุจริตต่อหน้าที่ ฉ้อฉล ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเอง บริวารและพวกพ้อง กลั่นแกล้งข้าราชการประจำ ก้าวก่ายแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ประจำ

ของข้าราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ปล่อยปละละเลย ให้มีการทุจริตและประพฤติมิชอบในหน่วยงานที่กำกับดูแลอย่างกว้างขวาง จงใจปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจ ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ละเว้นไม่ดำเนินการตามกฎหมาย ใช้อำนาจในตำแหน่ง โดยมีขอบเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและไม่มี ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

นายดอน ปรมัตถ์วินัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ บริหารราชการแผ่นดิน ผิดพลาดบกพร่องอย่างร้ายแรง ล้มเหลว ไร้ประสิทธิภาพ ขาดคุณธรรมและจริยธรรม มีพฤติการณ์ ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ก้าวก่ายแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ประจำของข้าราชการเพื่อประโยชน์ ของตนเองและพวกพ้องโดยมีใช้อำนาจหน้าที่ของตนตามที่กฎหมายบัญญัติ แทรกแซงกระบวนการยุติธรรม ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นไปตามครรลองที่กำหนดไว้ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทข้ามชาติ ส่อว่าจงใจปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ ตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง นำพาชาติเข้าสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ และไม่มี ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

ร้อยเอก ธรรมนัส พรหมเผ่า รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ บริหารราชการแผ่นดิน ผิดพลาดบกพร่องอย่างร้ายแรง ล้มเหลว ไร้ประสิทธิภาพ ขาดคุณธรรมและจริยธรรม ไม่มี ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เข้าสู่ตำแหน่งโดยไม่ชอบ ด้วยรัฐธรรมนูญ ทำตัวเป็นผู้มีอิทธิพล ปกป้องพวกพ้องโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติ

ส่วนที่ 2

บทวิเคราะห์

การแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ฝ่าย คือ “ฝ่ายนิติบัญญัติ” มีรัฐสภาเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจ “ฝ่ายบริหาร” มีคณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจ และ “ฝ่ายตุลาการ” มีศาลเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจ เป็นหัวใจสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา แต่การแบ่งแยกนี้ไม่ได้เป็นการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตยออกจากกันอย่างเด็ดขาด เนื่องจากมีการตรวจสอบถ่วงดุลกันระหว่างองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยแต่ละฝ่าย¹ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ และป้องกันไม่ให้เกิดองค์กรใช้อำนาจตามอำเภอใจเกินขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจไว้

กลไกการตรวจสอบถ่วงดุลคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภามีอยู่หลายวิธี ได้แก่ การให้ความเห็นชอบผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา การตั้งกระทู้ถาม การตั้งคณะกรรมการ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ การอนุมัติพระราชกำหนด การควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดิน การขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ และการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ ซึ่งแต่ละวิธีมีระดับความเข้มข้นในการตรวจสอบและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของคณะรัฐมนตรีแตกต่างกันออกไป ในขณะที่คณะรัฐมนตรีก็มีกลไกตรวจสอบถ่วงดุลรัฐสภาที่มีความเข้มข้นและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐสภาด้วย เช่นเดียวกันนั้นก็คือการยุบสภาผู้แทนราษฎร

การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

“การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ” เป็นวิธีการตรวจสอบถ่วงดุลคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภาที่มีความเข้มข้นมากและส่งผลถึงเสถียรภาพของคณะรัฐมนตรี เนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีผู้ใดแล้ว รัฐมนตรีผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง และหากเป็นกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ไม่เฉพาะนายกรัฐมนตรีเท่านั้นที่ต้องพ้นจากตำแหน่ง แต่รัฐมนตรีทุกคนในคณะรัฐมนตรีชุดนั้นต้องพ้นจากตำแหน่งด้วยทั้งหมดตามหลักความรับผิดชอบร่วมกันของคณะรัฐมนตรี

“หลักความไว้วางใจ” (Confidence Rule) เป็นกฎเกณฑ์หนึ่งที่ประกอบอยู่ในหลักความรับผิดชอบร่วมกันของคณะรัฐมนตรี ซึ่งประเทศไทยนำแบบอย่างมาจากการปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาของอังกฤษ² ถูกนำมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช

¹ จีระศักดิ์ ช่วยชู, “ปัญหาการตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญ: ศึกษากรณีการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543) น. 13.

² ชัยอนันต์ สมุทวนิช, ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), น. 84. ใน ทรงศักดิ์ วุฒิศะโร, “ความรับผิดชอบร่วมกันของรัฐมนตรีในทางการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531) น. 57.

2475 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรฉบับแรกของประเทศไทย และปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญเรื่อยมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีได้ตามหลักเกณฑ์เงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

การเสนอขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 เป็นการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ “รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ” ซึ่งต้องทำในสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างนี้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 เพียงฉบับเดียวที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้ และการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนั้นต้องทำในรัฐสภา

ต่อมาเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ใช้บังคับ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีความมุ่งหมายที่จะสร้างให้รัฐบาลและพรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง ให้ความสำคัญการตรวจสอบการใช้อำนาจของภาครัฐ การปฏิรูประบบราชการให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่มีเสถียรภาพขององค์กรทางการเมือง ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองและข้าราชการที่เกิดขึ้นในอดีต จึงได้มีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจไปจากในอดีตหลายประการ คือ เปลี่ยนจากการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ “รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ” มาเป็นการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ “นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล” กำหนดให้ผู้เสนอญัตติต้องเสนอชื่อผู้ที่สมควรเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไปด้วย ในกรณีเป็นการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี และยังสามารถกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมไว้ได้ด้วยว่า ถ้าเรื่องที่จะขออภิปรายนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการหรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้ ก็ต่อเมื่อได้ยื่นคำร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนบุคคลนั้นออกจากตำแหน่งแล้ว อีกทั้งในกรณีที่มีการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ห้ามไม่ให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อไม่ให้นายกรัฐมนตรีอาศัยช่องทางนี้หลีกเลี่ยงการอภิปรายไม่ไว้วางใจดังที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีตได้อีก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยังคงกำหนดหลักเกณฑ์การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ “นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล” ไว้เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่ได้ปรับจำนวนผู้เสนอญัตติให้มีจำนวนน้อยลงกว่าที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนด อีกทั้งยังได้กำหนดหลักเกณฑ์ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านมีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลไว้ด้วย เพื่อให้การตรวจสอบคณะรัฐมนตรีโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านซึ่งมักเป็นเสียงข้างน้อยในสภาผู้แทนราษฎรสามารถทำได้ไม่ยากเกินไป แต่ยังคงเงื่อนไขที่ผู้เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจในเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี

ที่มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย ต้องยื่นคำร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนบุคคลนั้นออกจากตำแหน่ง เสียก่อนจึงจะเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้ และเมื่อมีการ เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีแล้ว ห้ามไม่ให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อไม่ให้นายกรัฐมนตรีอาศัยช่องทางนี้หลีกเลี่ยงการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจได้ เช่นเดียวกับ ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการขอเปิด อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจกลับมาเป็นการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ “รัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ” เหมือนในช่วงก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ใช้บังคับ โดยกำหนดจำนวนผู้เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ไว้เท่ากัน คือ ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันเข้าชื่อเสนอญัตติ เนื่องจากนายกรัฐมนตรีมีฐานะเป็นรัฐมนตรีคนหนึ่ง จำนวน ดังกล่าวเป็นจำนวนที่เหมาะสมและเป็นจำนวนเดียวกับที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หากกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้สูงมาก จะทำให้การควบคุมการบริหาร ราชการแผ่นดิน และตรวจสอบการกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบของรัฐมนตรีกระทำได้ยากขึ้น ดังนั้น เมื่อกำหนดให้การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทำได้ไม่ยากจนเกินไป จะทำให้รัฐมนตรีต้องระมัดระวัง ในการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปด้วยความถูกต้องและโปร่งใสมากขึ้น มิฉะนั้นอาจถูกอภิปราย ไม่ไว้วางใจจนเป็นเหตุให้ต้องพ้นจากตำแหน่งได้³ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ยกเลิกหลักเกณฑ์การเสนอชื่อ นายกรัฐมนตรีคนต่อไปในญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี และยกเลิกเงื่อนไขที่ผู้เสนอญัตติ ต้องยื่นถอดถอนรัฐมนตรีต่อประธานวุฒิสภาก่อนที่จะเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ในกรณีที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของรัฐมนตรีซึ่งมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เคยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ด้วย

สำหรับคะแนนเสียงในการลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังคงกำหนดให้มติไม่ไว้วางใจต้อง มีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร จึงจะถือว่ารัฐมนตรี ผู้นั้นไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งเดิมแล้วแต่ยังคงเป็นรัฐมนตรี ในตำแหน่งอื่นภายหลังจากวันที่มีการเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจสามารถถูกอภิปรายได้ เพื่อป้องกันไม่ให้ใช้วิธีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งรัฐมนตรีหลีกเลี่ยงการถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ อีกทั้งยังได้จำกัด การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจให้กระทำได้ปีละหนึ่งครั้ง เว้นแต่เป็นกรณีที่มีการขอเปิดอภิปราย ทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจสิ้นสุดลงด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระนั้นไป จึงจะสามารถขอเปิดอภิปรายทั่วไป

³ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, (กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562), น. 262.

เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจในปีเดียวกันได้อีก เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีเวลาทำงานและไม่เป็นภาระแก่รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีมากเกินไป ในขณะที่เดียวกันก็จะทำให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีเวลาในการปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่นด้วย⁴

จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยในด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ทำหน้าที่กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นตัวแทนของรัฐในการดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศในด้านต่าง ๆ มีอำนาจในการใช้กฎหมายโดยตรงและเป็นผู้เสนอกฎหมายต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารกิจการของรัฐ รวมทั้งมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาในทุกระดับทั่วประเทศ ดังนั้นผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจึงต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีจริยธรรม และใช้อำนาจของฝ่ายบริหารด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรมตามหลักธรรมาภิบาล รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่ละฉบับได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีไว้เพื่อคัดกรองให้ได้ผู้ที่มีความเหมาะสมทั้งวัยวุฒิและคุณวุฒิมาบริหารประเทศ

ก่อนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ใช้บังคับ ไม่ได้มีการบัญญัติเรื่องจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ และไม่มีบทบัญญัติลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีพฤติการณ์ร้ายรอยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย เพียงแต่บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่ว่าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ⁵ ดังนั้น จึงมีข่าวคราวปรากฏให้เห็นว่า มีการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีถูกกล่าวหาว่าใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของตนในทางมิชอบ เอื้อประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องทำให้เกิดกระแสเรียกร้องจากประชาชนให้มีการปฏิรูปการเมือง ซึ่งเป็นที่มาของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในเวลาต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งถูกเรียกว่า “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” เป็นรัฐธรรมนูญที่มุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพมากขึ้น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐมากขึ้น กำหนดให้มีองค์กรอิสระเป็นกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ โดยกำหนดกลไกสำคัญประการหนึ่งคือ การให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

⁴ เฝ้าอ้าง, น. 266.

⁵ บุญเลิศ คชายุทธเดช, “จริยธรรมนักการเมือง,” สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <http://kpi.ac.th/public/knowledge/book/data/399?page=1>

ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายออกจากตำแหน่งได้

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้มีการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นก็ตามแต่ยังคงไม่มีผลบังคับใช้ การละเมิดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมเกิดขึ้นตลอดเวลา เนื่องจากอำนาจรัฐทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดถูกผูกขาดอยู่ในมือของคนเดียวหรือกลุ่มเดียว เกิดการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ และการมีผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interests) ในการบริหารราชการแผ่นดิน การทำงานขององค์กรอิสระถูกแทรกแซงทำให้การตรวจสอบโดยองค์กรอิสระไม่สามารถทำได้ การตรวจสอบถ่วงดุลคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภาไม่สามารถทำได้ เนื่องจากคณะรัฐมนตรีมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรโดยเด็ดขาด สร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติและประชาชน⁶

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการละเมิดจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในระหว่างที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีผลใช้บังคับ จึงได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้เป็นหมวดหนึ่งในรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำประมวลจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วยกลไกและระบบในการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี หากเป็นการกระทำความผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณา ดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ อีกทั้งยังได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม และมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งใช้บังคับในเวลาต่อมา ได้ให้ความสำคัญกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้น โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญในอดีตด้วยว่า จะต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง และไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุกระทำการ

⁶ สมคิด เลิศไพฑูรย์, “ความเป็นมาและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563 จาก http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ความเป็นมาและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย_พุทธศักราช_2550

อันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์มาแล้วยังไม่ถึงสองปีนับถึงวันแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และกำหนดให้ ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้างานธุรการ ของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ ซึ่งมาตรฐานทางจริยธรรมนี้เมื่อประกาศใช้แล้วให้ใช้บังคับแก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย แต่ไม่ห้ามสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือ คณะรัฐมนตรีที่จะกำหนดจริยธรรมเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของตน แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับ มาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว

มาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. 2561 เป็นมาตรฐานทางจริยธรรมที่จัดทำขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เพื่อกำหนดมาตรฐานกลางที่ใช้บังคับร่วมกันของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรง ตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและ องค์กรอิสระ ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงตามมาตรฐาน จริยธรรมนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการไต่สวน ซึ่งถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติมีความเห็นว่าบุคคลใดฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ต้องเสนอ เรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ถ้าศาลฎีกาประทับฟ้องคดีบุคคลนั้นต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลฎีกาจะมี คำพิพากษา ซึ่งถ้าศาลฎีกาวินิจฉัยว่าบุคคลนั้นกระทำการฝ่าฝืน บุคคลนั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง และอาจ ถูกเพิกถอนสิทธิรับเลือกตั้งไม่เกิน 10 ปี

การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะเป็นวิธีการ ควบคุมตรวจสอบคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภามีผลกระทบต่อเสถียรภาพของคณะรัฐมนตรี และเป็นเหตุให้ คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรต้องพ้นจากตำแหน่ง เมื่อย้อนกลับไป ดูประเด็นในการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจที่ผ่านมาในอดีตเห็นได้ว่า มักเป็นประเด็นที่นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีถูกกล่าวหาว่าทุจริตคอร์รัปชันในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับจริยธรรม ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อย้อนดูผลการลงมติไม่ไว้วางใจทำให้เห็นได้ว่า นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ถูกอภิปรายส่วนใหญ่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจาก คณะรัฐมนตรีจัดตั้งขึ้นจากพรรคการเมืองหลายพรรคร่วมกันมีลักษณะเป็นรัฐบาลผสม จึงมีเสียงสนับสนุน โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งหากไม่เกิดความขัดแย้งขึ้นในระหว่างพรรค ร่วมรัฐบาลด้วยกันเองแล้ว นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ถูกอภิปรายจะได้รับคะแนนเสียงไว้วางใจในการลงมติ ของสภาผู้แทนราษฎรเสมอ อย่างไรก็ตาม การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจอาจส่งผลให้ผู้ถูกอภิปราย ไม่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งครั้งต่อไป และพรรคการเมืองที่ผู้ถูกอภิปราย สังกัดนั้นอาจไม่ได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลอีกได้ หากประชาชนเชื่อว่าแท้ที่จริงแล้วผู้ถูกอภิปราย ไม่ไว้วางใจกระทำการทุจริตประพฤติมิชอบในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรม อย่างร้ายแรงตามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านระบุในญัตติ

เอกสารอ้างอิง

- จิระศักดิ์ ช่วยชู. “ปัญหาการตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญ: ศึกษากรณีการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543).
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. ใน ทรงศักดิ์ วุฒิศะโร. ความรับผิดชอบร่วมกันของรัฐมนตรีในทางการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531).
- ทรงศักดิ์ วุฒิศะโร. ความรับผิดชอบร่วมกันของรัฐมนตรีในทางการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- นพรุจ หวัณสุ. “ประสิทธิภาพของการอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2559).
- มาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. 2561. (30 มกราคม 2561). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 135 ตอนที่ 5 ก, น. 13-17.
- รพีพงษ์ สุขไพบูลย์. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ: ศึกษาเฉพาะกรณีที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาล.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543).
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. (11 ตุลาคม 2540). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก, น. 1-99.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (24 สิงหาคม 2550). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, น. 1-127.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 1-90.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. “ความเป็นมาและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.” http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ความเป็นมาและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย_พุทธศักราช_2550, 18 กุมภาพันธ์ 2563.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562.

ส่วนที่ 3

ข้อมูลประกอบการพิจารณาญัตติ

การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี*

การตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจระหว่างกันของคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และศาล ซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้ อำนาจอธิปไตยตามหลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตย เป็นหัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยระบบรัฐสภา เพื่อควบคุมการใช้อำนาจของแต่ละองค์กรให้เป็นไปตามกฎหมายและป้องกันไม่ให้เกิดการใช้อำนาจตามอำเภอใจหรือเกินไปกว่าที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตนเอง หรือพวกพ้อง กลไกการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจระหว่างกันของทั้งสามองค์กรมีปรากฏให้เห็น ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่อดีตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดกลไกการควบคุมตรวจสอบ คณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภาไว้หลายวิธี ได้แก่ การให้ความเห็นชอบผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การแถลง นโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา การตั้งกระทู้ถาม การตั้งคณะกรรมการ การพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ การอนุมัติพระราชกำหนด การควบคุมการใช้จ่าย งบประมาณแผ่นดิน การขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ และการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ โดยปรับปรุงกลไก บางประการเพิ่มเติมขึ้นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 คือ กำหนดให้มีการเปิด อภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในสภาผู้แทนราษฎร และการเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติในที่ประชุม รัฐสภาโดยผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรขอให้เปิดอภิปรายในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับความมั่นคง ปลอดภัยของประเทศ อีกทั้งปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เพื่อให้การควบคุมตรวจสอบคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภามีประสิทธิภาพมากขึ้น

ความหมายและพัฒนาการของการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

“การอภิปรายทั่วไป” หมายถึง การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแสดง ความคิดเห็น พิจารณา หรือวินิจฉัยเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรี โดยที่สมาชิกทุกคนของสภามีส่วนร่วมในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ซึ่งมีทั้งในสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา (อัครเมศวร์ ทองนวล, 2543 น. 131; คณิน บุญสุวรรณ, 2556)

“การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ” หมายถึง การที่สภาดำเนินการ พิจารณา พิจารณา วินิจฉัยหรือซักฟอกเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน หรือเรื่องที่มีพฤติการณ์ ร่ำรวยผิดปกติส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

* เรียบเรียงโดยนางสาวศรันยา สี่มา นิตกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

ของรัฐมนตรี ซึ่งเมื่อสภาพิจารณาวินิจฉัยหรือซักฟอกเรื่องใด ๆ แล้ว ต้องมีการลงมติว่าจะไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้ดำเนินการอย่างอื่นได้อีก (ณัฐพร วรปัญญาตระกูล และเชษฐา ทองยิ่ง, 2542, น. 2)

การบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีต้องได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี จึงได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 เป็นต้นมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

พัฒนาการของการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ

1. ก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ใช้บังคับ

หลักเกณฑ์การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจในช่วงนี้เป็นการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี “เป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ” โดยมีจำนวนผู้เสนอญัตติ จำนวนคะแนนเสียงในการลงมติแตกต่างกันไปตามที่รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับกำหนด รัฐมนตรีที่ไม่ได้รับความไว้วางใจต้องพ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรี หากรัฐมนตรีผู้นั้นเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว รัฐมนตรีทั้งคณะต้องพ้นจากตำแหน่งด้วย ซึ่งในช่วงนี้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดหลักเกณฑ์การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจไว้ แยกออกได้เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

รัฐธรรมนูญฉบับนี้รับรองหลักการให้สภาทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะลงมติความไว้วางใจในรัฐมนตรีรายบุคคลหรือทั้งคณะได้ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร แต่ไม่ได้กำหนดจำนวนผู้เสนอญัตติ วิธีการจำนวนคะแนนเสียงในการลงมติไว้โดยเฉพาะ

2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ได้กำหนดจำนวนผู้เสนอญัตติไว้ โดยกำหนดให้การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีรายบุคคลหรือทั้งคณะในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ต้องมีสมาชิกรับรองไม่ต่ำกว่า 24 คน แต่ไม่ได้กำหนดจำนวนคะแนนเสียงในการลงมติไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น จึงใช้หลักการเสียงข้างมากซึ่งเป็นหลักทั่วไปในการลงคะแนนไม่ไว้วางใจ และหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 ด้วย

3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีรายบุคคลหรือทั้งคณะในที่ประชุมสภาผู้แทน โดยกำหนดต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด แต่ไม่ได้กำหนดจำนวน

คะแนนเสียงในการลงมติไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น จึงยังคงใช้หลักการเสียงข้างมากซึ่งเป็นหลักทั่วไปในการลงคะแนน
ไม่ไว้วางใจอยู่เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา และหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ได้ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ด้วย

4) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ได้กำหนดจำนวนผู้มีสิทธิเสนอ
ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะไว้ 2 กรณีคือ สมาชิก
วุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนทั้งสองสภา รวมกันหรือสมาชิกของแต่ละสภา ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้าของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็น
รายบุคคลหรือทั้งคณะ ถ้าญัตติดังกล่าวเป็นของสมาชิกของทั้งสองสภาให้ยื่นต่อประธานรัฐสภา ถ้าเป็น
ของสมาชิกสภาใดให้ยื่นต่อประธานสภานั้น การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล
หรือทั้งคณะให้กระทำในที่ประชุมรัฐสภา และให้ที่ประชุมรัฐสภาลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ รัฐธรรมนูญ
ฉบับนี้จึงเป็นรัฐธรรมนูญฉบับเดียวในประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่กำหนดให้การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ
ไม่ไว้วางใจต้องทำในที่ประชุมรัฐสภา และให้สมาชิกวุฒิสภาสามารถเสนอญัตติ อภิปราย และลงมติได้ด้วย

5) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 กำหนดให้การเปิดอภิปราย
ทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจต้องทำในสภาผู้แทนราษฎร การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ
ไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติ และมติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่า
กึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดของสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิ
ที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะอีก
ตลอดสมัยประชุมนั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ยังคงกำหนดให้การเปิด
อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะต้องทำในสภาผู้แทนราษฎร กำหนด
จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าชื่อร่วมกันเสนอญัตติต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร และมติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก
ทั้งหมดของสภา ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิด
อภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเสนอ
ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะแตกต่างจากรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทยทั้ง 2 ฉบับที่กล่าวมาข้างต้น โดยกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าชื่อ

ร่วมกันเสนอญัตติต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด “เท่าที่มีอยู่” ของสภาผู้แทนราษฎร และมติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด “เท่าที่มีอยู่” ของสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

2. หลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ใช้บังคับ

ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬเมื่อปี 2535 กระแสเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการเมือง และแก้ไขรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ถูกมองว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากการทำรัฐประหาร ปัญหาการทุจริตและประพฤตินิยมของนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง และข้าราชการที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งปัญหาความไม่มีเสถียรภาพขององค์กรทางการเมือง ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 กำหนดให้มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ทั้งฉบับ จึงเป็นที่มาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเรียกได้ว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” รัฐธรรมนูญฉบับนี้มุ่งเน้นการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งภายหลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 สิ้นผลใช้บังคับแล้ว มีรัฐธรรมนูญอีก 2 ฉบับที่ประกาศใช้บังคับในเวลาต่อมา คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งทุกฉบับมีการกำหนดให้การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจเป็นกลไกในการตรวจสอบคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภา

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้เปลี่ยนหลักเกณฑ์การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจที่เคยใช้มาในอดีตจากการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ “รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ” มาเป็นการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ “นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล” โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

(1) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี

- ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าสองในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันเข้าชื่อเสนอญัตติ
- ญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไป ซึ่งต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่พ้นจากสมาชิกภาพเนื่องจากการได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีไว้ด้วย

- เมื่อได้มีการเสนอญัตติแล้วจะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมติไม่ไว้วางใจไม่ได้คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

- ถ้าการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะเสนอญัตติได้ต่อเมื่อได้ยื่นคำร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนบุคคลนั้นออกจากตำแหน่งแล้ว (เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องดังกล่าวแล้วต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนต่อไป) และเมื่อได้มีการยื่นคำร้องให้ถอดถอนดังกล่าวแล้ว สภาผู้แทนราษฎรสามารถเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้โดยไม่ต้องรอผลการพิจารณาคำร้องขอให้ถอดถอน

- มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หากมติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้อีกตลอดสมัยประชุมนั้น

- ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามญัตติกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์เพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

(2) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

- ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันเข้าชื่อเสนอญัตติ

- ถ้าการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล เป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะเสนอญัตติได้ต่อเมื่อได้ยื่นคำร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนบุคคลนั้นออกจากตำแหน่งแล้ว (เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องดังกล่าวแล้วต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนต่อไป) และเมื่อได้มีการยื่นคำร้องให้ถอดถอนดังกล่าวแล้ว สภาผู้แทนราษฎรสามารถเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้โดยไม่ต้องรอผลการพิจารณาคำร้องขอให้ถอดถอน

- มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หากมติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลได้อีกตลอดสมัยประชุมนั้น

2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ยังคงหลักเกณฑ์การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล แต่ได้กำหนดจำนวนผู้เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจแตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และยังได้กำหนดหลักเกณฑ์การเสนอญัตติดังกล่าวในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านมีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเสนอญัตติได้ด้วย โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านมีจำนวนถึงเกณฑ์ที่จะเสนอญัตติ

(1) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี

- ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันเข้าชื่อเสนอญัตติ

- ญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไป ซึ่งต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ด้วย

- เมื่อได้มีการเสนอญัตติแล้วจะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมติไม่ไว้วางใจไม่ได้คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

- ถ้าการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีที่มีพฤติกรรมร้ายรอยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะเสนอญัตติได้ต่อเมื่อได้ยื่นคำร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนบุคคลนั้นออกจากตำแหน่งแล้ว (เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องดังกล่าวแล้วต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนต่อไป) และเมื่อได้มีการยื่นคำร้องให้ถอดถอนดังกล่าวแล้ว สภาผู้แทนราษฎรสามารถเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้โดยไม่ต้องรอผลการพิจารณาคำร้องขอให้ถอดถอน

- มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หากมติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้อีกตลอดสมัยประชุมนั้น

- ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามญัตติกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์เพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

(2) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

- ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในหกของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันเข้าชื่อเสนอญัตติ

- ถ้าการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของรัฐมนตรีที่มีพฤติกรรมร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะเสนอญัตติได้ต่อเมื่อได้ยื่นคำร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนบุคคลนั้นออกจากตำแหน่งแล้ว (เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับคำร้องดังกล่าวแล้วต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนต่อไป) และเมื่อได้มีการยื่นคำร้องให้ถอดถอนดังกล่าวแล้ว สมาชิกผู้แทนราษฎรสามารถเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้โดยไม่ต้องรอผลการพิจารณาคำร้องขอให้ถอดถอน

- มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หากมติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้นหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลได้อีกตลอดสมัยประชุมนั้น

- รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งเดิมแต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นไม่เกินเก้าสิบวันก่อนวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลแล้ว หรือภายหลังจากวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลแล้ว รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจต่อไป

กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านมีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเสนอญัตติ

ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้อยู่ในพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดของพรรคนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี มีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลได้ เมื่อคณะรัฐมนตรีได้บริหารราชการแผ่นดินมาเกินกว่าสองปีแล้ว โดยหลักเกณฑ์ในเรื่องอื่นเป็นเช่นเดียวกับกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านมีจำนวนถึงเกณฑ์ที่จะเสนอญัตติได้

3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้เปลี่ยนหลักเกณฑ์การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจกลับไปเป็นรูปแบบของการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ “รัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ” ดังที่เคยใช้มาตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และไม่ได้กำหนดเงื่อนไขที่ผู้เสนอญัตติจะต้องยื่นคำร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นเสียก่อนที่จะเสนอญัตติต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร หากเรื่องที่จะอภิปรายนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่มีพฤติกรรมร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจ

ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย เหมือนที่เคยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดหลักเกณฑ์การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ไว้ดังนี้

(1) ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันเข้าชื่อเสนอญัตติ

(2) เมื่อได้มีการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะแล้ว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมติไม่ไว้วางใจได้คะแนนเสียงไม่ไว้วางใจไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

(3) มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

(4) รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งเดิมแต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่น ภายหลังจากวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ หรือพ้นจากตำแหน่งเดิมไม่เกินเก้าสิบวันก่อนวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ แต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่น รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจต่อไป

(5) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ทำได้เฉพาะในสภาผู้แทนราษฎร และให้กระทำได้ปีละหนึ่งครั้ง เว้นแต่กรณีที่การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะนั้นสิ้นสุดลงด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป

การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
<p>มาตรา 151 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ</p> <p>เมื่อได้มีการเสนอญัตติตามวรรคหนึ่งแล้ว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมตินั้นไม่ได้คะแนนเสียงตามวรรคสี่</p> <p>เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลง โดยมีใช้ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจการลงมติในกรณีเช่นนี้มีให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุดลง</p> <p>มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งเดิมแต่ยังคงเป็น</p>	<p>มาตรา 158 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปซึ่งเป็นบุคคลตามมาตรา 171 วรรคสอง ด้วย และเมื่อได้มีการเสนอญัตติแล้ว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมตินั้นไม่ได้คะแนนเสียงตามวรรคสาม</p> <p>การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายชัดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะเสนอโดยไม่มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา 271 ก่อนมิได้ และเมื่อได้มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา 271 แล้ว ให้</p>	<p>มาตรา 185 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าสองในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปซึ่งเป็นบุคคลตามมาตรา 201 วรรคสอง ด้วย และเมื่อได้มีการเสนอญัตติแล้ว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ เว้นแต่จะมีการถอนญัตติหรือการลงมตินั้นไม่ได้คะแนนเสียงตามวรรคสาม</p> <p>การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายชัดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะเสนอโดยไม่มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา 304 ก่อน มิได้ และเมื่อได้มีการยื่นคำร้องขอตามมาตรา 304 แล้ว ให้ดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องรอผลการดำเนินการ</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
<p>รัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นภายหลังจากวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อตามวรรคหนึ่งหรือพ้นจากตำแหน่งเดิมไม่เกินเก้าสิบวันก่อนวันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อตามวรรคหนึ่ง แต่ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่น ให้รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจต่อไป</p>	<p>ดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องรอผลการดำเนินการตามมาตรา 272</p> <p>เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงโดยมิใช่ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจการลงมติในกรณีเช่นว่านี้มีให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้น เป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีอีกตลอดสมัยประชุมนั้น</p> <p>ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อตามวรรคหนึ่งกราบบังคมทูลเพื่อ</p>	<p>ตามมาตรา 305</p> <p>เมื่อการอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลงโดยมิใช่ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจการลงมติในกรณีเช่นว่านี้มีให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนั้น เป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีอีกตลอดสมัยประชุมนั้น</p> <p>ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อตามวรรคหนึ่งกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป และมีให้นำมาตรา 202 มาใช้บังคับ</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
	<p>ทรงแต่งตั้งต่อไป และมีให้นำมาตรา 172 มาใช้บังคับ มาตรา 159 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในหกของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่ มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติ ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล และให้นำบทบัญญัติมาตรา 158 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดย อนุโลม</p> <p>รัฐมนตรีคนใดพ้นจากตำแหน่งเดิมแต่ยังคง เป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นภายหลังจากวันที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีคนนั้นยังคงต้องถูกอภิปรายเพื่อลงมติ ไม่ไว้วางใจตามวรรคหนึ่งต่อไป</p> <p>ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับรัฐมนตรี ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งเดิมไม่เกินเก้าสิบวันก่อนวันที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อตามวรรคหนึ่ง แต่ ยังคงเป็นรัฐมนตรีในตำแหน่งอื่นด้วยโดยอนุโลม</p>	<p>มาตรา 186 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่ มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติ ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล</p> <p>ให้นำบทบัญญัติมาตรา 185 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
	<p>มาตรา 160 ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มีได้อยู่ในพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดของพรรค นั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ที่จะ เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 158 หรือมาตรา 159 ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังกล่าวทั้งหมดเท่าที่มีอยู่มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติ ขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลตาม มาตรา 158 หรือมาตรา 159 ได้ เมื่อคณะรัฐมนตรี ได้บริหารราชการแผ่นดินมาเกินกว่าสองปีแล้ว</p>	

ทั้งนี้ การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ นอกจากต้องดำเนินการให้ไปเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดไว้แล้ว ยังต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 กำหนดไว้ด้วย

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 กำหนดเกี่ยวกับการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ ไว้ดังนี้

1) เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความประสงค์จะเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นหนังสือแสดงว่า จะเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะในเรื่องใดบ้าง

2) เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะดังกล่าวแล้ว ให้ทำการตรวจสอบ หากมีข้อบกพร่อง ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งผู้เสนอทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับญัตติ และเมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ตรวจสอบความถูกต้องของญัตติแล้ว ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุม เป็นเรื่องด่วนและแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบ

3) นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเท่าที่มีสิทธิอภิปรายชี้แจง โดยการชี้แจงดังกล่าวจะชี้แจงคำอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทีละคนเป็นลำดับไปหรือจะรวบรวมชี้แจงครั้งละหลายคนก็ได้

4) ในการอภิปรายและการลงมติไม่ไว้วางใจ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอิสระจากพรรคการเมือง ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ

การอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนั้น นอกจากที่ต้องดำเนินการตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในหมวด 9 ส่วนที่ 1 การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจแล้ว ต้องดำเนินการตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในหมวด 4 ส่วนที่ 3 การอภิปรายด้วย ยกเว้นข้อ 67* และข้อ 69** เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการห้ามมิให้นำเอกสารใด ๆ มาอ่านในที่ประชุมโดยไม่จำเป็น และห้ามมิให้นำวัตถุใด ๆ เข้ามาแสดงในที่ประชุม มิให้นำมาใช้บังคับ

* “ข้อ 67 เมื่อผู้อภิปรายก่อนได้อภิปรายแล้ว การอภิปรายในลำดับต่อไปจะต้องเป็นการอภิปรายสลับกันระหว่างฝ่ายคัดค้านและฝ่ายสนับสนุน เว้นแต่ในวาระของฝ่ายใดไม่มีผู้อภิปราย อีกฝ่ายหนึ่งจึงอภิปรายซ้อนได้

การอภิปรายไม่สนับสนุนและไม่คัดค้าน ย่อมกระทำได้โดยไม่ต้องสลับและไม่ให้นับเป็นวาระอภิปรายของฝ่ายใด”

** “ข้อ 69 การอภิปรายต้องอยู่ในประเด็นหรือเกี่ยวกับประเด็นที่กำลังปรึกษากันอยู่ ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ วนเวียน ซ้ำซาก หรือซ้ำกับผู้อื่น และห้ามมิให้นำเอกสารใด ๆ มาอ่านในที่ประชุมฟังโดยไม่จำเป็น และห้ามมิให้นำวัตถุใด ๆ เข้ามาแสดงในที่ประชุม เว้นแต่ประธานจะอนุญาต

ห้ามผู้อภิปรายแสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ ใส่ร้าย หรือเสียดสีบุคคลใด และห้ามกล่าวถึงพระมหากษัตริย์หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดโดยไม่จำเป็น”

การนำเอกสารหรือวัตถุใด ๆ เข้ามาแสดงในที่ประชุมในการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับความเสียหาย หรือเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นต้องรับผิดชอบผลแห่งการกระทำนั้น

ผลของการลงมติไม่ไว้วางใจ

เมื่อการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะสิ้นสุดลง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะทำการลงมติว่าจะให้ความไว้วางใจผู้ที่ถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจหรือไม่ โดยการลงมติห้ามไม่ให้ทำในวันเดียวกันกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุดลง เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีเวลาในการพิจารณาทบทวนว่าผู้ถูกอภิปรายควรได้รับความไว้วางใจให้บริหารราชการแผ่นดินต่อไปหรือไม่ หากรัฐมนตรีที่ถูกอภิปรายไม่ได้รับความไว้วางใจ รัฐมนตรีผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง และหากเป็นกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่ได้รับความไว้วางใจ มีผลทำให้คณะรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งไปทั้งคณะด้วย

การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจจึงเป็นวิธีการถ่วงดุลอำนาจของคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภาที่กระทบต่อเสถียรภาพของคณะรัฐมนตรีมากกว่าวิธีการอื่น นับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาเป็นต้นมา มีการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจมาแล้วหลายครั้ง โดยครั้งที่มีการอภิปรายยาวนานที่สุด คือ การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ ในสมัยที่พลเรือตรี หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยนายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เป็นผู้เสนอ ใช้เวลาอภิปราย 8 วัน 7 คืน ซึ่งผลการลงมติปรากฏว่า คณะรัฐมนตรีได้รับความไว้วางใจด้วยคะแนนเสียง 86 เสียง ไม่ไว้วางใจ 55 เสียง งดออกเสียง 16 เสียง จากสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 157 คน แต่หลังจากลงมติไม่ไว้วางใจเพียง 2 วัน คณะรัฐมนตรีทั้งคณะได้ลาออกจากตำแหน่ง เพื่อให้มีการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่

เอกสารอ้างอิง

“ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562” (29 สิงหาคม 2562). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 136

ตอนพิเศษ 216 ง, น. 23-59.

คณิน บุญสุวรรณ.(2556). ตอนที่ 8 “เปิดอภิปรายทั่วไป”. สืบค้น 23 กุมภาพันธ์ 2557 จาก

<http://www.kaninboonsuwan.com/terminology/ct008.html>

ณัฐพร วรปัญญาตระกูล และเชษฐา ทองยี่ง. (2542). การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี.

รัฐสภาสาร, 47(10) น. 1-97.

แดนชัย ไชวพิเศษ. (2560). การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี. สืบค้น

13 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2560/mar2560-1.pdf

- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475” (10 ธันวาคม 2475). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 49, น. 529-551.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489” (10 พฤษภาคม 2489). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 61 ตอนที่ 30, น. 318-368.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490” (9 พฤศจิกายน 2490). ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 64 ตอนที่ 53, น. 1-32.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492” (23 มีนาคม 2492). ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 66 ตอนที่ 17, น. 1-80.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495” (8 มีนาคม 2495). ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 69 ตอนที่ 15, น. 1-40.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511” (20 มิถุนายน 2511). ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 85 ตอนที่ 15, น. 1-68.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517” (7 ตุลาคม 2517). ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 91 ตอนที่ 169, น. 1-90.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521” (22 ธันวาคม 2521). ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 95 ตอนที่ 146, น. 1-66.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534” (9 ธันวาคม 2534). ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ เล่ม 108 ตอนที่ 216, น. 1-80.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540” (11 ตุลาคม 2540). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก, น. 1-99.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” (24 สิงหาคม 2550). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, น. 1-127.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560” (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 1-90.
- สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.) ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 17 (24 สิงหาคม 2489 – 30 พฤษภาคม 2490). สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www2.soc.go.th/?page_id=5828
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (27 พฤษภาคม 2490). บันทึกการอภิปรายในการประชุมสภาผู้แทน ชุดที่ 1 ครั้งที่ 11/2490 (สมัยสามัญ) (น. 1102-1126) สืบค้นจาก ระบบฐานข้อมูลรายงานและ บันทึกการประชุม
- อัครเมศวร์ ทองนวล. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. รัฐสภาสาร, 48(10) น. 79-147.

จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี)*

คณะรัฐมนตรี ซึ่งประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ถือเป็นองค์กรสูงสุดที่มีอำนาจด้านการบริหาร ทำหน้าที่กำหนดนโยบายเพื่อบริหารราชการแผ่นดิน เป็นตัวแทนของรัฐในการเข้าผูกพันข้อตกลงระหว่างประเทศ มีอำนาจในการใช้กฎหมายโดยตรงและเป็นผู้เสนอกฎหมายต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารกิจการของรัฐ รวมทั้งมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาในทุกระดับทั่วประเทศ

ดังนั้น นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจหน้าที่เหล่านี้ จึงต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและใช้อำนาจของฝ่ายบริหารด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรมตามหลักธรรมาภิบาล รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแต่ละฉบับได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี เพื่อคัดกรองให้ได้ผู้ที่มีความเหมาะสมทั้งวัยวุฒิและคุณวุฒิมาบริหารประเทศ แต่รัฐธรรมนูญของไทยในอดีตไม่ได้มีการบัญญัติเรื่องจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้อย่างชัดเจน เพียงแต่ได้บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่ “ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ” สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาก็ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมสภาที่ตนเป็นสมาชิกในทำนองเดียวกัน แต่มีไม่น้อยที่ผู้กล่าวถ้อยคำปฏิญาณเหล่านี้ไม่อาจรักษาสัจจะวาจาได้ กลับใช้อำนาจไปในทางทุจริตจนทำให้เกิดปัญหาทางการเมืองและการบริหารประเทศดังที่ปรากฏในทุกยุคทุกสมัย ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่รัฐธรรมนูญของไทยไม่ได้สร้างกลไกที่มีสภาพบังคับ หรือมีบทลงโทษ แก่นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบ (บุญเลิศ คชายุทธเดช, ม.ป.ป., น.1)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ทำให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม และมุ่งแก้ไขปัญหาคาความย่อหย่อนด้านจิตสำนึกของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ มีธรรมาภิบาล โปร่งใส และตรวจสอบได้ ดังปรากฏในมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงาน หรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่” อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติว่าด้วยเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ยังไม่มีสภาพบังคับ ขาดกลไกสำคัญอันจะช่วยให้การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงได้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อลดทอนอุปสรรคและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในอดีต โดยมาตรา 279 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำประมวลจริยธรรม อันประกอบด้วยกลไกและระบบในการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน

* เรียบเรียงโดยนางอรณิชา รุ่งธิปานนท์ วิทยากรเชี่ยวชาญ กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

ทางจริยธรรมให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี หากเป็นการกระทำความผิดร้ายแรง ให้ส่งเรื่องแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการ โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ นอกจากนี้ มาตรา 280 ยังได้กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม และมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม

ทั้งนี้ ประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมืองระดับชาติที่จัดทำขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 คือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2551 (ยังมีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน) ซึ่งระเบียบดังกล่าวได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการการเมืองไว้ 2 หมวด คือ หมวดค่านิยมหลักของข้าราชการการเมือง และหมวดมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการการเมือง เพื่อควบคุมการใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และข้าราชการการเมืองที่ได้รับการแต่งตั้งจากนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีในทางจริยธรรม

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 160 ซึ่งมีบทบัญญัติคล้ายกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แต่คุณสมบัติสำคัญที่กำหนดขึ้นใหม่ในมาตรา 160 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 คือ รัฐมนตรีต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง และไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา 186 และ 187) มาแล้วยังไม่ถึง 2 ปี นับถึงวันแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี

ตารางแสดงคุณสมบัติของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับ 2540, 2550 และ 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
มาตรา 160 รัฐมนตรีต้อง	มาตรา 174 รัฐมนตรีต้องมี คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้	มาตรา 206 รัฐมนตรีต้องมี คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้
(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด	(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด	(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี บริบูรณ์	(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี บริบูรณ์	(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปี บริบูรณ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
<p>(3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า</p> <p>(4) มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์</p> <p>(5) ไม่มีพฤติกรรมอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง</p> <p>(6) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 98</p> <p>(7) ไม่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท</p> <p>(8) ไม่เป็นผู้เคยพ้นจากตำแหน่ง เพราะเหตุกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 186 หรือมาตรา 187 มาแล้วยังไม่ถึงสองปี นับแต่วันแต่งตั้ง</p>	<p>(3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า</p> <p>(4) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 102 (1) (2) (3) (4) (6) (7) (8) (9) (11) (12) (13) หรือ (14)</p> <p>(5) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อน ได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ</p> <p>(6) ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้ว ยังไม่เกินสองปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี</p>	<p>(3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า</p> <p>(4) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 109 (1) (2) (3) (4) (6) (7) (12) (13) หรือ (14)</p> <p>(5) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก ตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท</p> <p>(6) ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินหนึ่งปีนับถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงตามมาตรา 133 (1)</p>

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยังได้กำหนดไว้ในมาตรา 219 ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระร่วมกันกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นใช้บังคับแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน หัวหน้างานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ

รวมทั้งให้ใช้บังคับแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีด้วย ซึ่งปัจจุบันได้มีการประกาศใช้มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2561

มาตรฐานทางจริยธรรมของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ รวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และหัวหน้างานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ พ.ศ. 2561 ซึ่งนำมาใช้บังคับแก่คณะรัฐมนตรีด้วยนั้น เป็นการกำหนดเป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามไว้ เพื่อเป็นการกำกับควบคุมพฤติกรรมของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญ ดังนั้น นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจึงมิใช่เพียงปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายเท่านั้น แต่ยังต้องปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวด้วย ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีอำนาจหน้าที่ในการไต่สวน หาก ป.ป.ช. มีความเห็นว่าบุคคลใดฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ในกรณีที่ศาลฎีกาประทับฟ้องคดีไว้พิจารณาบุคคลนั้นต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลฎีกาจะมีคำพิพากษา ซึ่งต่อมาหากศาลฎีกาวินิจฉัยว่ามีความผิด บุคคลนั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง และอาจถูกเพิกถอนสิทธิรับเลือกตั้งไม่เกิน 10 ปี

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้กำหนดไว้สูงกว่าบุคคลทั่วไป เพื่อกำกับควบคุมพฤติกรรมและการตัดสินใจทั้งในการปฏิบัติหน้าที่และการดำรงตนในสังคม เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นผู้นำของประเทศ และได้รับมอบอำนาจจากส่วนรวมให้เข้ามาบริหารประเทศ ประชาชนจึงคาดหวังและมุ่งหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้บริหารประเทศปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดหลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม และหลักคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้การบริหารกิจการบ้านเมืองมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส มีการใช้งบประมาณถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคล เช่น เรื่องชู้สาว การแสดงกิริยาก้าวร้าว เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “ความคาดหวังของประชาชนหลังการเลือกตั้ง 2562” (สำรวจระหว่างวันที่ 10-14 มกราคม 2562) ของศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ระบุว่า ประชาชนส่วนใหญ่คาดหวังให้นักการเมืองเสียสละเพื่อประชาชนและมีคุณธรรม นอกจากนี้ ในรายงานการศึกษาเรื่อง จริยธรรม ที่พึงประสงค์สำหรับนักการเมืองไทย โดยประเสริฐ ประคุณศึกษาพันธ์ (2553, น.59-61) ยังพบว่า ประชาชนต้องการให้นักการเมืองมีจริยธรรมโดยภาพรวม (จริยธรรมต่อประชาชน จริยธรรมต่อพรรคการเมือง จริยธรรมต่อนักการเมืองและพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม จริยธรรมต่อการทำหน้าที่ในการประชุมสภา) อยู่ในระดับมาก และต้องการให้นักการเมืองมีจริยธรรมต่อประชาชนมากที่สุด คือ ต้องการให้นักการเมืองมีสำนึกและประพฤติปฏิบัติต่อหน้าที่อย่างมีอุดมการณ์ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ปฏิบัติงานโดยยึดหลักนิติธรรม ให้ความสำคัญกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและหาทางแก้ไขปัญหา รวมทั้งเคารพและเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย และสร้างความรักสามัคคีให้แก่คนในชาติ โดยไม่เริ่มให้เกิดความแตกแยกในสังคม

ดังนั้น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี นอกจากต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีภาวะผู้นำและความกล้าหาญแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่มีรากฐานจิตใจที่เข้มแข็ง ชื่อสัตย์สุจริต มุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกต้อง และเป็นแบบอย่างที่ดีงาม

เอกสารอ้างอิง

- บุญเลิศ คชายุทธเดช. (ม.ป.ป.). จริยธรรมนักรการเมือง. สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <http://kpi.ac.th/public/knowledge/book/data/399?page=1>
- ประเสริฐ ประคุณศึกษาพันธ์. (2553). รายงานการศึกษา เรื่อง จริยธรรมที่พึงประสงค์สำหรับนักรการเมืองไทย. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2563 จาก http://library.senate.go.th/document/Ext3468/3468119_0002.PDF
- ปริญานุษ คลอวุฒิวัฒน์. (ม.ป.ป.). คณะรัฐมนตรี. สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%84%E0%B8%93%E0%B8%B0%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B5>
- “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2551” (22 สิงหาคม 2551). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนพิเศษ 141 ง, น. 9-13.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540” (11 ตุลาคม 2540). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก, น. 1-99.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” (24 สิงหาคม 2550). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, น. 1-127.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560” (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนพิเศษ 40 ก, น. 1-90.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ศูนย์สำรวจความคิดเห็นนิด้าโพล. (2562). ความคาดหวังของประชาชน หลังการเลือกตั้ง 2562. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <http://www.nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=636>

ตารางสถิติการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และฉบับพุทธศักราช 2550*

พ.ศ.	เรื่อง	ผู้เสนอ	นายกรัฐมนตรี	ประชุมครั้งที่	มติที่ประชุม	ระยะเวลาการประชุม
2541	ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 154 คน	นายชวน หลีกภัย	- 29 สมัยประชุมสามัญทั่วไป (18 มี.ค. 2541) - 30 สมัยประชุมสามัญทั่วไป (19 มี.ค. 2541) - 31 สมัยประชุมสามัญทั่วไป (20 มี.ค. 2541) - 32 สมัยประชุมสามัญทั่วไป (21 มี.ค. 2541)	- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ	4 วัน
2542	ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล (3 คน) (รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง)	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 127 คน	นายชวน หลีกภัย	- 15 สมัยสามัญทั่วไป (27 ม.ค. 2542) - 16 สมัยสามัญทั่วไป (28 ม.ค. 2542) - 17 สมัยสามัญทั่วไป (29 ม.ค. 2542) - 18 สมัยสามัญทั่วไป (1 ก.พ. 2542)	- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ	4 วัน

* เรียบเรียงโดยนายโชคสุข กรกิตติชัย วิทยากรชำนาญการพิเศษ นายฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนา วิทยากรชำนาญการพิเศษ และนางสาวอรุณี ชัยสุวรรณณ์ นิติกรชำนาญการ กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

พ.ศ.	เรื่อง	ผู้เสนอ	นายกรัฐมนตรี	ประชุมครั้งที่	มติที่ประชุม	ระยะเวลาการประชุม
2542	ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ	สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 128 คน	นายชวน หลีกภัย	- 6 สมัยสามัญทั่วไป (15 ธ.ค. 2542) - 7 สมัยสามัญทั่วไป (16 ธ.ค. 2542) - 8 สมัยสามัญทั่วไป (17 ธ.ค. 2542) - 9 สมัยสามัญทั่วไป (18 ธ.ค. 2542) - 10 สมัยสามัญทั่วไป (19 ธ.ค. 2542) - 10/1 สมัยสามัญทั่วไป (20 ธ.ค. 2542)	- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ	6 วัน
2545	ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล (12 คน) (รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์)	สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 132 คน	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	- 26 สมัยสามัญทั่วไป (22 พ.ค. 2545) - 27 สมัยสามัญทั่วไป (23 พ.ค. 2545) - 28 สมัยสามัญทั่วไป (24 พ.ค. 2545) - 29 สมัยสามัญทั่วไป (28 พ.ค. 2545)	- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ	4 วัน

พ.ศ.	เรื่อง	ผู้เสนอ	นายกรัฐมนตรี	ประชุมครั้งที่	มติที่ประชุม	ระยะเวลาการประชุม
	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม)					
2546	ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล (5 คน) (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศและการสื่อสาร)	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 130 คน	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	- 28 สมัยสามัญทั่วไป (28 พ.ศ. 2546) - 29 สมัยสามัญทั่วไป (29 พ.ศ. 2546) - 30 สมัยสามัญทั่วไป (30 พ.ศ. 2546)	- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ	3 วัน
2547	ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล (8 คน) (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รองนายกรัฐมนตรี (3 คน) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์)	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 158 คน	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	- 28 สมัยสามัญทั่วไป (19 พ.ศ. 2547) - 29 สมัยสามัญทั่วไป (20 พ.ศ. 2547) - 30 สมัยสามัญทั่วไป (21 พ.ศ. 2547) - 31 สมัยสามัญทั่วไป (24 พ.ศ. 2547)	- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ	4 วัน
2548	ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล (1 คน) (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม)	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 121 คน	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	- 20 สมัยสามัญทั่วไป (27-28 มิ.ย. 2548) - 21 สมัยสามัญทั่วไป (29 มิ.ย. 2548)	- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ	3 วัน

พ.ศ.	เรื่อง	ผู้เสนอ	นายกรัฐมนตรี	ประชุมครั้งที่	มติที่ประชุม	ระยะเวลาการประชุม
2551	<p>ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี</p> <p>ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล (7 คน)</p> <p>(รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ)</p>	<p>สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 161 คน</p> <p>สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 160 คน</p>	นายสมัคร สุนทรเวช	<p>- 5 สมัยวิสามัญ (24 มิ.ย. 2551)</p> <p>- 6 สมัยวิสามัญ (25-26 มิ.ย. 2551)</p> <p>- 7 สมัยวิสามัญ (27 มิ.ย. 2551)</p>	- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ	4 วัน
2552	<p>ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี</p> <p>ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล (5 คน)</p> <p>(รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย)</p>	<p>ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง กับคณะ จำนวน 172 คน</p> <p>ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง กับคณะ จำนวน 172 คน</p>	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	<p>- 17 สมัยสามัญทั่วไป (19-20 มี.ค. 2552)</p> <p>- 18 สมัยสามัญทั่วไป (21 มี.ค. 2552)</p>	- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ	3 วัน

พ.ศ.	เรื่อง	ผู้เสนอ	นายกรัฐมนตรี	ประชุมครั้งที่	มติที่ประชุม	ระยะเวลาการประชุม
2553	<p>ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นายกรัฐมนตรี</p> <p>ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล (5 คน)</p> <p>(รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม)</p>	<p>ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง กับคณะ จำนวน 184 คน</p> <p>ร้อยตำรวจเอก เฉลิม อยู่บำรุง กับคณะ จำนวน 158 คน</p>	<p>นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ</p>	<p>- 2 สมัยสามัญ (31 พ.ศ. 2553-1 มิ.ย. 2553)</p> <p>- 3 สมัยสามัญ (2 มิ.ย. 2553)</p>	<p>- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ</p>	<p>3 วัน</p>
2554	<p>ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ นายกรัฐมนตรี</p> <p>ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล (9 คน)</p> <p>(รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ)</p>	<p>นายมีชัยวฤณ แสงสุวรรณ กับคณะ จำนวน 122 คน</p> <p>นายมีชัยวฤณ แสงสุวรรณ กับคณะ จำนวน 122 คน</p>	<p>นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ</p>	<p>- 15 สมัยสามัญทั่วไป (15-18 มี.ค. 2554)</p> <p>-16 สมัยสามัญทั่วไป (19 มี.ค. 2554)</p>	<p>- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ</p>	<p>5 วัน</p>

พ.ศ.	เรื่อง	ผู้เสนอ	นายกรัฐมนตรี	ประชุมครั้งที่	มติที่ประชุม	ระยะเวลา การประชุม
2554	ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล (1 คน) (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม)	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กับคณะ จำนวน 153 คน	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	- 22 สมัยสามัญทั่วไป (27 พ.ย. 2554) - 23 สมัยสามัญทั่วไป (28 พ.ย. 2554)	- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ	2 วัน
2555	ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล (3 คน) (รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรี ช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย)	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กับคณะ จำนวน 157 คน นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กับคณะ จำนวน 157 คน	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	- 34 สมัยสามัญทั่วไป (25-27 พ.ย. 2555) - 35 สมัยสามัญทั่วไป (28 พ.ย. 2555)	- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ	4 วัน
2556	ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล (1 คน) (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย)	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กับคณะ จำนวน 146 คน นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กับคณะ จำนวน 146 คน	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	- 27 สมัยสามัญทั่วไป (26-27 พ.ย. 2556) - 28 สมัยสามัญทั่วไป (28 พ.ย. 2556)	- ที่ประชุมลงมติไว้วางใจ	3 วัน

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๒

Bureau of Academic Services

The Secretariat of the House of Representatives

0 2244 2070-2

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร